

Who is patur from aliyah laregel?

1. רמב"ם הלכות חגיגה פרק ב הלכה א

נשים ועבדים פטורין מן הראייה, וכל האנשים חייבים בראייה חוץ מחרש ואלם ושוטה וקטן וסומא וחגר וטמא וערל, וכן הזקן והחולה והרך והענוג מאד שאינם יכולים לעלות על רגליהן כל אלו האחד עשר פטורין, ושאר כל האנשים חייבין בראייה...

2. תוספות מסכת פסחים דף ג עמוד ב "מאליה"

ורבי יהודה בן בתירא שלא עלה לרגל י"ל שלא היה לו קרקע או זקן היה שאינו יכול להלך ברגליו דפטור מפסח כמו מראיה א"נ נציבין חו"ל היא כדמוכח בסיפרי בפ' ראה ועוד בתרגום ירושלמי (בראשית י) וארך ואכז וכלנה בארץ שנער מתרגם והדס ונציבין וקטיספי.

3. תוספות מסכת חגיגה דף ב עמוד א

חוץ מחרש שוטה וקטן - אין למדין מן הכללות אפילו במקום שנאמר בו חוץ כדאמרין בריש בכל מערבין (עירובין דף כז.) דהא תנא ושייר מקמץ ובורסי ומי שאין לו קרקע ומיהו אי משום הני לאו שירא הוה דפסול דגופא קחשיב לאפוקי הני דפסולין מחמת דבר אחר הוא משום אומנותו

4. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף ח עמוד ב

איתמר אמר רבי אלעזר שלוחי מצוה אינן ניזוקין לא בהליכתן ולא בחזירתן... וכי מאחר דאפילו בחזירה בהליכה למה לי לכדרכי אמי דאמר רבי אמי כל אדם שיש לו קרקע עולה לרגל ושאיין לו קרקע אין עולה לרגל. אמר רבי אבין בר רב אדא אמר רבי יצחק מפני מה אין פירות גינוסר בירושלים כדי שלא יהו עולי רגלים אומרים אלמלא לא עלינו אלא לאכול פירות גינוסר בירושלים דיינו נמצאת עלייה שלא לשמה כיוצא בו אמר רבי דוסתאי ברבי ינאי מפני מה אין חמי טבריא בירושלים כדי שלא יהו עולי רגלים אומרים אלמלא לא עלינו אלא לרחוץ בחמי טבריא דיינו ונמצאת עלייה שלא לשמה

5. משנה למלך הלכות חגיגה פרק ב הלכה א

ודע דבפ"ק דפסחים (דף ח') אמרין א"ר אמי כל אדם שיש לו קרקע עולה לרגל וכל שאין לו קרקע אינו עולה, ולא ידעתי למה השמיט רבינו דין זה. ואי משום דבפ"ק דחגיגה תנן הכל חייבין בראיה חוץ מחש"ו ולא תני להא דמי שאין לו קרקע הא ל"ק וכמ"ש התוס' שם בד"ה חוץ ומוכח מדבריהם דהא דמי שאין לו קרקע הויא הלכתא וכן מוכח ממ"ש בפ"ק דפסחים (דף ג') ד"ה מאליה ודברי רבינו צריכים לי תלמוד.

6. שו"ת נודע ביהודה מהדורה תנינא - אורח חיים סימן צד

ואני תמה למה החליט דליכא חולק על ר' אמי והלא שם במקומו מצינו חולק דכך איתא שם דשאלו לרב הני בני בי רב דדיירי בבאגי מהו למיתי לבי רב קדמא וחשוכא אמר עלי ועל צווארי למיזל מהו אמר לא ידענא ובתר הכי מייתי הגמרא אמר ר' אלעזר שלוחי מצוה אינן ניזוקין לא בהליכתן ולא בחזירתן כמאן כי האי תנא ולא יחמוד וגו' מלמד שתהא פרתך וכו' אין לי אלא בהליכה וכו' מלמד שתמצא אהלך בשלום וכי מאחר דאפילו בחזרה וכו' לכדרכי אמי דאמר כל שאין לו קרקע וכו'. ולפי זה מנ"ל דבהליכה אינן ניזוקין וצ"ל מלא יחמוד איש את ארצך וא"כ איצטריך קרא לגופיה ולא אייתר ללמוד מינ' כדר' אמי ולית לי' לרב הך דר' אמי.

7. תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף ו עמוד א

בעי רבי שמעון קטן [שהוא] חגיר לדברי בית שמאי ו[קטן שהוא] סומא לדברי שניהם מהו היכי דמי אילימא בחיגר שאינו יכול להתפשט וסומא שאינו יכול להתפתח השתא גדול פטור קטן מיבעיא לא צריכא בחיגר שיכול להתפשט וסומא שיכול להתפתח מאי אמר אביי כל היכא דגדול מיחייב מדאורייתא קטן נמי מחנכין ליה מדרבנן כל היכא דגדול פטור מדאורייתא מדרבנן קטן נמי פטור

8. תורה תמימה הערות שמות פרק לד הערה לה

ואולי י"ל דס"ל לרמב"ם כמ"ש"כ הה"מ בפ"ג ה' ז' משלוחין בשם הגאונים דלכן כותבין בהרשאות והקניתי לו ד' אמות, אע"פ כשידוע שאין לו קרקע, מפני שכל אדם יש לו חלק בארץ ישראל, ולפי"ז לא שייך כלל דיני' דר' אמי, ומש"כ ולא יחמוד איש את ארצך לשון מליצי הוא לכל אשר לך בארץ, וכבדרשה הקודמת, ועדיין צ"ע:

9. רמב"ם הלכות מעשר שני ונטע רבעי פרק א הלכה יד

מעשר שני הואיל וטעון הבאת מקום אין מביאין אותו מחו"ל כככור בהמה, לפיכך לא חייבו להפריש מעשר שני בסוריא

10. תלמוד בבלי מסכת קידושין דף לט עמוד א

אמר שמואל +ויקרא יט+ את חקתי תשמורו חוקים שחקתי לך כבר +ויקרא יט+ בהמתך לא תרביע כלאים שדך לא תזרע מה בהמתך בהרבעה אף שדך בהרכבה ומה בהמתך נוהג בין בארץ בין בח"ל אף שדך נוהג בין בארץ בין בח"ל ואלא הכתיב שדך ההוא למעוטי זרעים שבה"ל

11. רש"י מסכת קידושין דף לט עמוד א
והכתיב שדך - המיוחד לך וח"ל לא הקנו לך מן השמים.
ההוא למעוטי זרעים - דכלאי הכרם בח"ל דמשום דאפקיה בלשון זריעה כתב שדך.

Do we extrapolate the exemptions for korban pesach from exemptions for aliyah laregel?

12. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף ע עמוד ב
תניא יהודה בן דורתאי פירש הוא ודורתאי בנו והלך וישב לו בדרום אמר אם יבוא אליהו ויאמר להם לישראל מפני מה לא חגגתם חגיגה בשבת מה הן אומרים לו תמהני על שני גדולי הדור שמעיה ואבטליון שהן חכמים גדולים ודרשנין גדולים ולא אמרו להן לישראל חגיגה דוחה את השבת

13. רש"י מסכת פסחים דף ע עמוד ב
וישב לו בדרום - רחוק מירושלים, שלא לעלות לרגל ויתחייב בפסח ובחגיגה, דקסבר: חגיגה חובה ואפילו במרובה [כלומר, כשבשר הפסח מרובה מגודל החברה].

14. תלמוד בבלי מסכת בכורות דף נב עמוד ב
"ר"י בן ברוקה אומר היורש את אשתו יחזיר לבני משפחה [ביובל] וינכה להם מן הדמים [קס"ד דהיינו דמי פדיון]" - מאי קסבר אי קסבר ירושת הבעל דאורייתא אמאי יחזיר לבני משפחה ואי קסבר ירושת הבעל דרבנן דמים מאי עבידתיה? לעולם קסבר ירושת הבעל דאורייתא והכא במאי עסקינן כגון שהורישתו אשתו בית הקברות ומשום פגם משפחה אמור רבנן לשקול דמי וליהדר...

15. ר' מנחם גנק, גן שושנים נה
והנה לפי מה שכתבנו דמי שאין לו קרקע פטור מעליה לרגל... הוי דין הנאמר בעצם העליה דצריך שיהא לו קרקע בכדי שיעלה לירושלים לשמה ובוטח בד' דכל מה שעוזב לא יזוק וד' ישמור ביתו ורכושו, וכיון דהוי דין בעצם העליה סברי התוס' דנאמר גם לענין קרבן פסח.

16. רש"י מסכת פסחים דף סט עמוד א
[ערל] ענוש כרת - בשביל שהיה ראוי לתקן משש שעות מזמן דשחיטת הפסח ולמעלה ולא ניתקן, ולא דמי לטמא ושהיה בדרך רחוקה שאין יכולין לתקן באותן שש שעות, ומיקמי הכי לא רמיא חיובא עלייהו

17. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף סט עמוד ב
מיתבי יכול לא יהא ענוש כרת אלא שהיה טהור ושלא היה בדרך רחוקה ערל וטמא שרץ ושאר כל הטמאים [שכמותו] מנין תלמוד לומר +במדבר ט+ והאיש

18. תלמוד בבלי מסכת סוכה דף כה.:
ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם וכו' אותם אנשים מי היו נושאי ארונו של יוסף היו דברי רבי יוסי הגלילי. רבי עקיבא אומר מישאל ואלצפן היו שהיו עוסקין בנדב ואביהוא רבי יצחק אומר אם נושאי ארונו של יוסף היו כבר היו יכולין ליטתהר אם מישאל ואלצפן היו יכולין היו ליטתהר אלא עוסקין במת מצוה היו שחל שביעי שלהן להיות בערב פסח שנאמר ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא ביום ההוא אין יכולין לעשות הא למחר יכולין לעשות

19. תלמוד בבלי מסכת מנחות דף מא עמוד א
מלאכא אשכחי' לרב קטינא דמיכסי סדינא [דהוי כסות לילה] אמר ליה קטינא קטינא סדינא בקייטא וסרבלא [דכנפיו עגולין] בסיתוא ציצית של תכלת מה תהא עליה אמר ליה ענשיתו אעשה אמר ליה בזמן דאיכא ריתחא ענשינן

20. ערוך השולחן יורה דעה סימן רצב:ג
ג: יש להסתפק אם זה שכתבה התורה ואת הבנים תקח לך אם זהו חובה או רשות ואחד מן הגדולים פסק שהוא רשות ואם רוצה משלח האם והבנים יחד או לא ליטול הבנים כלל [חכ"צ סי' פ"ג] וכמו ששת ימים תעבוד או ששת ימים תאכל מצות שהם רשות ולא חובה...
ד: ...ומ"מ מי שזיכהו ד' במצוה זו יקיים קרא כדכתיב דכל רשות שבתורה היא כמצוה רק לגבי חובה רשות קרו לה ועוד דלפי טעמי החכמה שנאמרו במצוה זו בפ"ה הרמב"ן ובחיי וביותר בזוהר ותקונים בדווקא הוא ליקח את הבנים: